

**МІНІСТЕРСТВО КУЛЬТУРИ ТА ІНФОРМАЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ
УКРАЇНИ**

Харківська державна академія культури
Факультет культурології
Кафедра журналістики

ЗАТВЕРДЖУЮ

Голова приймальної комісії ХДАК

_____ **Василь ШЕЙКО**
(підпис)

**ПРОГРАМА
ФАХОВОГО ІСПИТУ**

для здобуття ступеня **магістра** зі спеціальності **061 «Журналістика»**
на основі здобутого ступеня вищої освіти або освітньо-кваліфікаційного рівня

Розглянуто і затверджено
на засіданні Ради факультету
культурології
Протокол № 8 від 26.04.2022 р.

ВСТУП

Програма фахового іспиту для здобуття освітнього ступеня магістра за спеціальністю «Журналістика» базується на вимогах освітньо-кваліфікаційної характеристики і освітньо-професійної програми. Програма відображає особливості сучасного стану розвитку в галузі ЗМІ України і передбачає викладення певного кола питань щодо здійснення діяльності журналіста.

Фаховий іспит зі спеціальності «Журналістика» (ступінь «магістр») є випробуванням з професійно-орієнтованих дисциплін, які вивчалися на рівні «бакалавр». Абітурієнти, які вступають на навчання для здобуття ступеня «магістр» на основі ступеня бакалавра складають фаховий іспит, який оцінюється за 200-бальною шкалою.

Фаховий іспит проводиться з метою перевірки якості загально-професійної й спеціальної підготовки потенційних студентів-магістрів і дозволяє виявити й оцінити готовність вступника до вирішення професійних завдань та до науково-практичної діяльності.

Вступники повинні мати такі загальні **уміння та навички**:

- здатність до самонавчання та продовження професійного розвитку;
- навички теоретичного аналізу і узагальнення гуманітарної інформації;
- уміння здійснювати комунікацію українською мовою та принаймні однією із поширених європейських мов;
- навички взаємодії із іншими людьми;
- уміння роботи в командах професіоналів різного профілю;
- уміння організації власної діяльності та ефективного управління часом.

Вступники повинні **знати**:

- категорійний і понятійний апарат сучасної журналістики;
- основні закономірності і тенденції розвитку сучасної журналістики;
- принципи і особливості медіа в Україні і в зарубіжних країнах.

Вступники повинні **вміти**:

- самостійно вести дослідження з журналістики, створювати тексти, розробляти програми конкретних досліджень;
- здобувати і об'єктивно аналізувати інформацію, обробляти її за допомогою сучасних методів та принципів журналістики;
- перекладати оригінальну спеціальну літературу, редагувати наукові тексти, володіти однією з іноземних мов у своїй професійній діяльності.

Вступний іспит проводиться відповідно до Правил прийому в ХДАК. Програма і форма фахового вступного іспиту є єдиною для всіх осіб, які здобули ступень бакалавра зі спеціальності «Журналістика».

Програма фахового іспиту охоплює теоретичний матеріал з таких розділів як «Історія журналістики», «Теорія журналістики», та передбачає виконання практичного завдання

ІСТОРІЯ ЖУРНАЛІСТИКИ

Журналістика як наука і навчальна дисципліна. Визначення поняття «історія журналістики». Основні поняття з історії зарубіжної журналістики. Порівняльний аналіз сучасних концепцій та визначень історії зарубіжної

журналістики як науки. Три моделі історії зарубіжної журналістики: метанаука, міждисциплінарна галузь знань, інтегративна наукова дисципліна. Сучасні дискусії щодо статусу та структури, призначення історії зарубіжної журналістики. Історія журналістики як розділ гуманітарного знання, що займається вивченням виникнення й розвитку журналістики і визначенням місця й ролі журналістики в історії людства. Предмет історії журналістики.

Хронологічні межі періодів в історії журналістики. Характеристика провідних ідей та формацій в історії журналістики. Два напрями сучасної історії зарубіжної журналістики. Персональна журналістика, комерційна, корпоративна журналістика.

Передумови виникнення зарубіжної журналістики. Міфологія і журналістика. Давня Греція й Давній Рим. Гай Юлій Цезар та його видавнича та письменницька діяльність. Виникнення й витoki журналістики в стародавньому світі. Перші середньовічні видання Західної Європи. Журналістика в Європі XVIII ст. Європейська журналістика XIX ст. Американська журналістика XIX ст. Медіамагнати Америки та їх внесок в журналістику. Пулітцерівська премія. Журналістика Австралій, Нової Зеландії. Історія журналістики Сходу, Далекого Сходу XVI-XIX ст. Два простори сучасної історії зарубіжної журналістики — Азія та Схід. Нова зарубіжна журналістика.

Основні етапи в історії зарубіжної журналістики Північної Америки та Західної Європи XX ст. Сучасна нова журналістика. Структура американського телебачення. Європейське телебачення — специфіка, основні напрями розвитку. Медіа-холдинги.

Розвиток української журналістики від етапу прото- до XIX ст. Основні етапи з історії української журналістики. Зародження української преси. Харківська, одеська, київська преса. Цензура Російської імперії та Австро-Угорщина. Українська альманахова преса. «Руська трійця». «Киевская старина» — історико-літературний часопис.

Розвиток української журналістики XX–XXI ст. Національно-патріотична преса поч. XX ст. Журналістика часів незалежності та розстріляного відродження. Основні напрями розвитку журналістика епохи культу особистості. Радянська українська журналістика: основні постаті. Технології створення журналістського тексту. Інформаційні агенції світу й України. Аналітична журналістика та її місце в сучасних ЗМІ. Українські ЗМІ останні двадцять років: авторська і репортажна журналістика. Особистий чинник у сучасній українській журналістиці. Тенденції розвитку українського телебачення. Відомі постаті вітчизняної журналістики. Вплив нових комунікаційних технологій на розвиток журналістики.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

1. Владимиров В. Історія української журналістики (1917–1991) : навч. посіб. / В. Владимиров. — К. : МАУП, 2007. — 174 с.

2. Животко А. Історія української преси / упоряд., авт. іст.-біогр. нарису та приміт. М. С. Тимошик. — К. : Наша культура і наука, 1999. — 368 с., ім. пок. («Літературні пам'ятки України»).
3. Жиленко І. Р. Історія зарубіжної журналістики (від античності до II пол. XVIII ст.) : навч. посіб. — Суми : Вид-во СумДУ, 2010. — 285 с.
4. Михайлин І. Л. Історія української журналістики. — Х. : Прапор, 2004. — 320 с.
5. Михайлин І. Л. Історія журналістики XIX століття. — К. : ЦНУ, 2003. — 720 с.
6. Михайлов С. А. История зарубежных СМИ : учеб. пособие. — СПб. : Изд-во Михайлова В. А., 2006. — 256 с.
7. Овсієнко Л.М. Історія журналістики : [навчальний посібник] / Овсієнко Л.М. – Переяслав-Хмельницький : «Видавництво К С В», 2015. – 214 с. <http://ephsheir.phdpu.edu.ua/bitstream/handle>
8. Словник журналіста : терміни, мас-медіа, постаті / за ред. Ю. М. Бідзілі. — Ужгород : ВАТ «Видавництво “Закарпаття”», 2007. — 224 с.
9. Срібняк І. Історія журналістики: виникнення та розвиток новинних мас-медіа в країнах Європи, Азії та Північної Америки (XVII-XX ст.). Підручник для студентів вищих навчальних закладів / МОН України; ДУ «Інститут всесвітньої історії НАН України»; Київський університет імені Бориса Грінченка (2-ге вид., перероб.). / І. Срібняк. – К.: Міжнародний науково-освітній консорціум імені Люсьєна Февра, 2018. – 156 с.

ТЕОРІЯ ЖУРНАЛІСТИКИ

Спеціально-термінологічні та загальні поняття журналістики (типологія, класифікація, функція, преса, часопис, газета, журнал). Позиція журналіста: професіоналізм, особисте та громадсько-політична діяльність. Підходи до формулювання концепції та ідеї роботи. Підходи до формулювання теми й завдань роботи. Особливості журналістики від типу видання (масового, вузькоспеціального). Специфіка жанрів в журналістиці.

Інформаційний та аналітичний жанри журналістики. Взаємопроникнення та особливості сполучення. Рецензія. Читацька аудиторія аналітичних матеріалів: кількість і склад. Аналітичний звіт: особливості жанру. Аналітична кореспонденція: специфіка жанру. Правила роботи з кореспонденцією. Коментар як метод і жанр. Огляд: жанрові особливості. Стаття. Види статей: особливості аргументації, правила роботи над статтею. Замітка: жанрове призначення та особливості. Поняття інтерв'ю та історія його виникнення. Інтерв'ю як спосіб отримання інформації. Види та роль інтерв'ю в сучасних ЗМІ.

Група соціологічних жанрів: моніторинг, рейтинг, соціологічне резюме.

Розслідувальна журналістика: особливості, види та правила роботи. Лист як жанр журналістики. Феномен публічного звернення. Прогноз та версія. Метод «домислу» в жанрі розслідувальної журналістики.

Сатиричні художньо-публіцистичні жанри журналістики: мовностилістичні особливості. Нарис в журналістиці: особливості тематики та

композиції. Функція соціальної критики в памфлеті та фейлетоні. Сарказм та іронія в журналістиці. Щоденник як різновид журналістської творчості.

Творчо-виробничі засади сучасної української журналістики. Етика взаємин журналісти з колегами та фігурантами матеріалів. Журналіст та редакційна політика. Робота журналіста з матеріалами, інформаційними джерелами. Інтернет як джерело інформації для журналіста. Визначення функцій інформаційних агентств. Збір інформації та стандарти поведінки журналіста в нестандартних, екстремальних умовах. пособи юридичного захисту журналістів.

Радіожурналістика. Жанри та особливості роботи журналіста на радіо.

Телебачення як мистецтво та маніпулятивна технологія. Колективний і синтетичний характер творчості журналістів на телебачення. Новітні технології в Інтернет-журналістиці.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

1. Больц Н. Абетка медіа / За загал. ред. В. Ф. Іванов; Переклад з нім. В. Климченка. — Київ: Академія української преси, Центр вільної преси, 2015. — 177 с. <https://www.aup.com.ua/book041/>

2. Вартанов Г. Засоби масової інформації : короткий словник термінів і понять / Вартанов Г. — К. : Грамота, 2005. — 64 с.

3. Геннінг Носке Журналістика: що треба знати та вміти / Книжка для читання та підручник. Київ: Центр вільної преси, 2017. — 312 с. <https://www.aup.com.ua/zhurnalistika-shho-treba-znati-ta-vmiti/>

4. Здоровега В. Теорія і методика журналістської творчості : [підручник] / Здоровега В. — Л. : ПАІС, 2004. — 268 с.

5. МакКуэйл Д. Журналистика и общество: Учебное пособие. — М.: МедиаМир; Факультет журналистики МГУ имени М.В. Ломоносова 2013. — 374 с. <https://www.twirpx.com/file/1767582/>

6. Михайлин І. Основи журналістики / І. Михайлін. — К. : Центр учбової літератури, , 2019. 496 с.

7. Мой Д., Ордольфф М. Телевізійна журналістика: Практична журналістика, том 62 / За загал. ред. В. Ф. Іванова; Пер. з нім. В. Климченка. — Київ: Академія української преси, Центр вільної преси, 2019. — 234 с. <https://www.aup.com.ua/televiziynna-zhurnalistika/>

8. Москаленко А. З. Теорія журналістики : підручник / А. З. Москаленко. К. : Експрес-об'ява, 1998. — 334 с.

9. Фолькер Вольфф
Журналістика газет і журналів / Видання 2-е, перероблене / Пер. з нім. В. Климченко. Київ: Центр вільної преси, 2017. — 377 с. <https://www.aup.com.ua/folker-volff-zhurnalistika-gazet-i-zh/>

ТВОРЧЕ ЗАВДАННЯ

Написати невелике за розміром есе на одну із запропонованих тем:

1. Навіщо потрібні журналісти в епоху Інтернету.
2. Чого очікує суспільство від сучасних медіа.

3. Яким має бути контент місцевих (регіональних) ЗМІ.
4. Роль журналістів у сучасному світі.
5. У чому полягає соціальна відповідальність медіа перед суспільством.
6. Чому без вільних, незалежних ЗМІ неможлива демократія.
7. У чому полягає головне завдання журналіста.
8. Якими повинні бути взаємовідносини між журналістом і владою.
9. У чому відмінності між журналістикою та PR-діяльністю.

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ЕКЗАМЕНАЦІЙНОЇ ВІДПОВІДІ, СТРУКТУРА ОЦІНКИ І ПОРЯДОК ОЦІНЮВАННЯ ПІДГОТОВЛЕНОСТІ ВСТУПНИКІВ

Відповіді оцінюються за двохсотбальною шкалою оцінювання (від 100 до 200 балів). Підсумкова оцінка виставляється після завершення іспиту. Абітур'єнт, що набрав менше 124 балів, до участі в конкурсі на вступ до ХДАК не допускається.

Під час відповіді перевіряються:

- широта кругозору;
- обізнаність у сфері професійного вибору;
- впевненість, самостійність та критичність суджень;
- комунікативні навички.

Відповідь оцінюється від 0 до 100 балів за такими критеріями:

- точність відтворення фактів, змісту понять, адекватність використання професійної термінології — *оцінюється від 0 до 20 балів;*
- повнота, глибина, системність знань — *оцінюється від 0 до 20 балів;*
- здатність логічно мислити, аналізувати, порівнювати, узагальнювати — *оцінюється від 0 до 20 балів;*
- уміння формулювати, обґрунтовувати власні думки, факти й робити висновки тощо — *оцінюється від 0 до 20 балів;*
- комунікативні навички — *оцінюється від 0 до 20 балів.*

Виконання творчого завдання від 0 до 100 балів за такими критеріями:

- повнота розкриття змісту запропонованої теми — *оцінюється від 0 до 25 балів;*
- уміння грамотно викладати думки – *оцінюється від 0 до 25 балів;*
- уміння логічно викладати думки– *оцінюється від 0 до 25 балів;*
- володіння українською мовою – *оцінюється від 0 до 25 балів;*

Рівень оцінки та кількість балів:

Високий рівень відповіді: 176–200 балів за відповідь виставляються, якщо абітурієнт:

- всебічно і повністю розкрив зміст запитання з використанням відповідної літератури;
- проілюстрував відповідь прикладами, цифровими даними, що підтверджують та поглиблюють зміст відповіді;
- поєднав теоретичні положення з практичними прикладами;
- продемонстрував знання сучасного стану проблем і власну аргументовану позицію з даного питання;

- дав повні і правильні відповіді на додаткові питання;
- вільно висловив свої думки, володіє професійною мовою, вміє вести наукову дискусію;
- відповів конкретно, логічно, послідовно.
- при виконанні практичного завдання повністю розкрив запропоновану тему з грамотним, логічним викладенням своїх думок українською мовою;

Середній рівень відповіді: 150–175 балів виставляються, якщо абітурієнт:

- в основному правильно розкрив зміст запитання з використанням відповідної літератури;
- проілюстрував відповідь прикладами, цифровими даними, що підтверджують та поглиблюють зміст відповіді;
- продемонстрував знання сучасних проблем галузі;
- допустив деякі неточності при відповіді на додаткові питання;
- продемонстрував вміння висловлювати свої думки, володіє професійною мовою, але не завжди чіткий, логічний, послідовний при викладі матеріалу.
- при виконанні практичного завдання повністю розкрив запропоновану тему з грамотним, логічним викладенням своїх думок українською мовою, але в роботі допущені незначні граматичні та стилістичні помилки;

Достатній рівень відповіді: 124–149 балів виставляються, якщо абітурієнт:

- в основному правильна, але недостатньо повно відповів на поставлені запитання;
- виявив слабкі знання сучасного стану проблем, а також недостатнє вміння пов'язати теоретичні знання з практикою;
- продемонстрував труднощі у відповідях на додаткові запитання.
- при виконанні практичного завдання в основному розкрив запропоновану тему, але в роботі допущені граматичні та стилістичні помилки, викладення матеріалу не завжди логічне;

Незадовільний рівень відповіді: 123 та нижче виставляється, якщо абітурієнт:

- відповів поверхово, виявив незнання базових понять спеціальності, сучасних проблем галузі;
- не дав відповіді на додаткові запитання;
- виявив брак логічного мислення та здатності послідовно викладати інформацію;
- при виконанні практичного завдання не розкрив запропоновану тему, викладення матеріалу нелогічне і безграмотне.